

1. מבוא 2
2. מטרותיה של דיני פירוק חברות 2
3. תהליך פירוק חברה וסוגי הפירוק 5
4. סיבות לכניסתה של החברה לתהליך פירוק 6
5. חקירות של מפרק החברה 7
6. חלוקת נכסים בפירוק 9
7. סיכום ומסקנות 9
8. בביבליוגרפיה 10

1. מבוא

פירוקה של חברה לרוב מסיים את סוף דרכה של החברה וזאת באמצעות צו פירוק. פירוק חברה מגיע לאחר שהחברה נקלעה לחדלות פירעון והביעה את רצונה או נכפתה לבצע מהלך של פירוק לפי צו בית משפט.

לפי דנציגר¹ עד לשנת 2000 החקיקה שחייבה בפירוקים של חברות הייתה פקודת החברות שחוקקה בשנת 1929 ונוסחה מחדש בשנת 1983. מאחר והפקודה הייתה מנדטורית ומיושנת מאוד הוקמה בשנת 1985 ועדה ברשות השופט אהרון ברק לגבי חקיקת חוק החברות החדש. בשנת 2000 נכנס לתוקפו חוק החברות החדש אך תחום פירוק החברות לא הוסדר במידה מספקת במסגרת החוק. לפיכך, במשך השנים הפרקטיקה השיפוטית יצקה את תוכנם של דיני חדלות פירעון ופירוק חברות מאחר וחוק החברות לא נתן מענה לבעיות שונות שצצו במסגרת פירוק חברות.

בעבודה זו נציג ראשית את מטרותיה של דיני פירוק חברות. כלומר, האם ראיית בית המשפט היא למטרת טובת הנושים בלבד או משלבת מטרות נוספות רחבות יותר. בפרק השני יפורט אופן הפירוק וסוגי הפירוקים השונים. בפרק השלישי נדון בסיבות שמובילות את החברה או בית המשפט להחליט להיכנס לתהליך של פירוק. בפרק הרביעי נדון בסמכויותיו של המפרק כחוקר בתהליך הפירוק. בפרק החמישי נדון בחלוקת נכסי הפירוק. היבטים אלו של פירוק חברות יהיו לאור פקודת החברות והפרקטיקה המשפטית מפקי דין שנועדו לפתור בעיות בהם החקיקה הייתה חסרה.

2. מטרותיה של דיני פירוק חברות

על פי בר מור², קיימים שני אפשרויות לחברה שנקלעה למצב של חדלות פירעון. מצד אחד ניתן לפרק את החברה ומצד שני ניתן להקפיא תהליכים מתוך ניסיונות להבריא את החברה. הקפאת תהליכים נועדה לאפשר לחברה לפעול כעסק חי מתוך הנחה כי התשלום לנושים יתבצע מתוך תזרים המזומנים העתידי של החברה. הליך הפירוק נתפס כמזיק מבחינה ציבורית מאחר והוא מצריך את פיטורי העובדים, הפסד לקוח לספקים והפסד שירות ללקוחות החברה ואובדן מקור הכנסות ממסים למדינה. לעומת זאת, הליך פירוק נתפס כחיובי בעיני הנושים שכן מכירת נכסי החברה מאפשרת לחברה להחזיר את חובותיה לנושים. מטרותיה של דיני חדלות פירעון נגזר מהשאלה של מה תפקידה וייעודה של חוק דיני חדלות פירעון.

על פי קמחי³, חדלות פירעון בחברה יכול להיגרם כתוצאה מחוסר יכולתה של החברה לפרוע את התחייבויותיה כלפי נושיה ולהיקלע לחדלות פירעון שתוביל לפירוק החברה ולחיסולה או להבראתה. במקרה של חיסול החברה, כל נכסיה החברה נמכרים בשוק כאשר התמורה מתחלקת בין נושי החברה לפי קדימותם.

הגישה הרווחת בדיני חדלות פירעון שמטרת החוק הינה לאזן בין אינטרסים רחבים הקיימים סביב החברה. גישה זו הינה הגישה החברתית הרואה גם אינטרסים של צדדים אחרים מעבר לאינטרסים הצרים של נושי החברה. צדדים אלו כוללים את עובדי החברה, בעלי המניות וסביבת השוק בה פועלת החברה. דיני חדלות פירעון לפי גישה זו צריכים להביא מעבר למטרה כלכלית גם מטרות ציבוריות כמו הגברת תעסוקה, עזרה

¹ יורם דנציגר יואב פויזנר ורענן בן-ישי "חקיקה שיפוטית בדיני חדלות פירעון". משפט ועסקים יג' (2010).

² הדרה בר מור. דיני תאגידים כרך ד'. (2009)

³ עומר קמחי "דיני חדלות פירעון – מגישה חברתית לגישה כלכלית" עיוני משפט לו' (2013)

לאוכלוסיות חלשות וכיו"ב. לפיכך, לפי גישה זו האינטרס הציבורי יוביל במקרים רבים לתהליך הבראת החברה במקום לפירוקה וזאת על מנת למנוע פיטורי עובדים, הפסד מהכנסות ממסים, פגיעה בלקוחות ועוד וזאת למרות שפירוק החברה יועיל יותר לטובת הנושים. גישה זו אנו פוגשים בפסק דין מדרשת רופין⁴ בו נקלעה מדרשת רופין למשבר כלכלי אשר הובילו אותה לחדלות פירעון. השופטת מציינת שמלבד השיקול של טובת הנושים לגבי החלת תהליך של הבראה או פירוק החברה יש להביא גם שיקולים רחבים יותר כמו צמצום אבטלה, פגיעה בלקוחות, מניעת סגירתם של גופים ציבוריים ומניעת תופעת דומינו שנוצרת כתוצאה מסגירת גופים גדולים ומובילה לסגירתם של גופים נוספים.

המאמר מביא מטרה נוספת בדיני חדלות פירעון שמתמקדת בהעדפת טובת הנושים על פני שיקולים אחרים. כלומר, בית המשפט צריך להביא בחשבון את הגדלת הסיכוי לגביית החובות של הנושים מהחברה שנקלעה לחדלות פירעון. גישה זו הינה הגישה הכלכלית שמתרכזת רק בטובת הנושים ולא בשיקולים חברתיים שאינם עומדים באינטרס הנושים. מנקודת מבט זו דיני חדלות פירעון הינם כמו חוזה בין נושי החברה לבעלי המניות בחברה על מנת להגן על חובם מבלי להתחשב באינטרסים אחרים שאינם קשורים לטובת הנושים. לפי גישה זו במידה והפירוק יעניק ערך רב יותר לקבוצת נושים גדולה יותר על בית המשפט להחליט על פירוק החברה למרות פגיעה בעובדים, הפסדי מס למדינה ופגיעה בלקוחות.

ההיגיון שעומד מאחורי הגישה הכלכלית שדואגת רק לטובת הנושים עומד העיקרון שדאגה לטובת הנושים תוביל להקטנת הסיכונים שכרוכים במתן הלוואות לחברות והחשש מפני ההשלכות של חדלות פירעון ובכך תקטין את עלויות האשראי שנושים יגבו מהחברה. הקטנת עלויות אשראי מעודדת את פעילות המשק והשקעה בפרויקטים חדשים. בנוסף, לפי גישה זו, לבית המשפט אין את הכלים להעריך את מידת ההשפעה של שיקום החברה או פירוקה על מטרות ציבוריות שאינם מדידות. גישה זו הינה הגישה המובילה בדיני חדלות פירעון שבארצות הברית. כמו פסק דין⁵ בארה"ב בו קובע בית המשפט שאינטרסים אחרים שאינם טובת הנושים אינם רלוונטיים לעניין פירוק או הבראת החברה.

גישה נוספת בדיני חדלות פירעון מעדיפה את שיקומה של החברה על פני פירוקה גם אם משמעות הדבר כי הנושים יקבלו פחות כתוצאה משיקומה של החברה. ההיגיון שעומד מאחורי גישה זו כי יש לתת לחברה שנקלעה לחדלות פירעון זכויות גדולות יותר מאשר הנושים וזאת כדי לאפשר את שיקום החברה.

4 פש"ר (מחוזי ת"א 1048/02) נאמן לביצוע תכנית ההסדר נ' מדרשת רופין – מוסד להשכלה גבוהה, דינים מחוזי 2002 964(33)

BUTNER v. UNITED STATES, (1979)No. 77-14105